12 FUNDAMENTALISTICKÉ ČÍTANIE BIBLIE

Fundamentalistické čítanie vychádza z princípu, že Biblia ako inšpirované Božie slovo, kde nie je nič omylné. Je potrebné ju čítať a vykladať doslovne vo všetkých detailoch. „**Doslovný výklad“ sa však rozumie výklad primárny, literalistický t.j. taký, ktorý vylučuje akúkoľvek snahu o pochopenie Biblie rešpektujúc jej historický rast a vývoj. Je teda v protiklade s používaním historicko-kritických metód a všetkých ostatných vedeckých metód výkladu Písma Svätého.**

Fundamentalistické čítanie má svoj pôvod v dobe reformácie, kedy sa starostlivo dbalo na vernosť literárnemu zmyslu Písma. Po osvieteneckom veku sa tento spôsob čítania objavil v protestantizme ako obrana proti liberálnej exegéze. **Termín „fundamentalistický“ sa priamo viaže k Americkému biblickému kongresu, ktorý sa konal v r. 1895 v Niagare v štáte New York.** Konzervatívni protestantskí exegéti vtedy definovali „päť bodov fundamentalizmu“: slovná neomylnosť Písma, Christove božstvo, zrodenie z Panny, náuka o zástupnom uzmierení, telesné vzkriesenie pri druhom príchode Christa. Keď sa fundamentalistické čítanie Biblie rozšírilo do ostatných častí sveta mimo Európy, Ázie, Afriky a Južnej Ameriky došlo k vzniku ďalších spôsobov čítania rovnako „doslovných“. V druhej polovici 20. storočia nachádza tento druh čítania stále viacej prívržencov tak v náboženských skupinách a sektách, ako aj medzi katolíkmi.

Pretože fundamentalizmus právom trvá na Božskej inšpirácii Biblie a neomylnosti Božieho slova a ostatných biblických právd, ktoré sú obsiahnuté v základných piatich bodoch. Spôsob akým sa tieto pravdy predkladajú má svoje korene v ideológii, ktorá nie je biblická hoci o nej jej predstavitelia tvrdia čokoľvek. Vyžaduje totiž bezvýhradné priľnutie k strohým doktrinálnym postojom ako jediný zdroj náuky o kresťanskom živote a o spáse predkladá čítanie Biblie s odmietaním všetkých otázok a akékoľvek kritické bádanie.

Základný problém tohto fundamentalistického čítania spočíva v tom, že odmieta brať na vedomie dejinný charakter biblického zjavenia a preto je neschopné prijať v plnosti aj samotnú pravdu vtelenia. Pre fundamentalizmus je tesné spojenie medzi božským a ľudským vo vzťahu k Bohu pohoršením. Nechce pripustiť, že inšpirované Božie slovo bolo vyjadrené ľudskou rečou a zapísané vďaka Božej inšpirácii ľudskými autormi, ktorých schopnosti a prostriedky boli obmedzené. Má preto sklon zaobchádzať s biblickým textom tak, akoby bolo nadiktované slovo za slovom Svätým Duchom. Neuznáva, že Božie slovo bolo formulované rečou a zvratmi, ktoré sú charakteristické a podmienené istou epochou. Nevenuje žiadnu pozornosť literárnym formám a ľudskému spôsobu zmýšľania, obsiahnutých v biblických textoch. Mnohé z nich sú plodom spracovania zaberajúce dlhé časové obdobie a nesú stopy veľkých a odlišných historických udalosti.

Fundamentalizmus má často sklon ignorovať alebo nevidieť problémy, ktoré súvisia s hebrejskou, aramejskou či gréckou formuláciou biblického textu. Často je úzko spätý a viazaný na istý starý, alebo moderný preklad. Nevšímajú si tiež „relektúry[1]“ v niektorých úsekoch Biblie vnútri Biblie samej.

Čo sa týka Evanjelií fundamentalizmus nepočíta s rastom evanjelských tradícií, ale naivne zamieňa konečné štádium tejto tradície (to čo napísali evanjelisti) so štádiom počiatočným (činy a slova historického Isusa). Súčasne zanedbáva dôležitú skutočnosť. Spôsob akými samotné kresťanské obce chápali dopad pôsobenia Isusa z Nazaretu a jeho zvesti. Pritom práve tu je svedectvo o apoštolskom pôvode kresťanskej viery ako aj jej priame vyjadrenie. **Fundamentalizmus tak výzvu vznesenú samotným Evanjeliom zbavuje jeho vlastnej povahy.**

Fundamentalizmus má taktiež sklon k veľkej názorovej úzkoprsosti, pretože považuje starovekú už prekonanú kozmológiu za totožnú s realitou, pretože ju nachádza vyjadrenú

[1] Relektura – z franc. relecture = nové (pre)čítanie.

v Biblii. Tým bráni dialógu v širšom kontexte medzi kultúrou a vierou. Opiera sa o nekritický výklad určitých biblických textov, aby potvrdil politické idei a sociálne postoje poznamenané predsudkami napr. rasistickými, ktoré sú v plnosti v protiklade kresťanskému evanjeliu.

Fundamentalizmus svojím zdôrazňovaním princípu „sola Scriptura“ (iba Písmo)[1] oddeľuje výklad Biblie od tradície vedenej Duchom, ktorá sa autenticky vyvíja s Písmom vnútri spoločenstva viery. Fundamentalizmus si neuvedomuje, že Nový zákon vznikol v priestore kresťanskej Cirkvi a že je Písmom Svätým tejto Cirkvi, ktorej existencia predchádzala zapísaním týchto textov. **Preto je fundamentalizmus často proticirkevný. Za zanedbateľné považuje vyznanie viery, dogmy ako aj samotný učiteľský úrad Cirkvi. Prezentuje sa ako forma súkromného výkladu, ktorá neuznáva, že Cirkev je založená na Biblii a že svoj život aj inšpiráciu čerpá z Písma.**

Fundamentalistický prístup je nebezpečný svojou príťažlivosťou pre osoby, ktoré hľadajú biblické odpovede na svoje životné problémy. Môžu ich oklamať, pretože im ponúkajú zbožné, ale iluzórne výklady miesto toho, aby im povedali, že Biblia neobsahuje nutné bezprostredné odpovede na každý ich problém. **Fundamentalizmus hoci to nikdy nepovie vyzýva k určitému druhu samovraždy myslenia. Vzbudzuje klamnú istotu, pretože nevedomky zamieňa ľudské hranice biblického posolstva s jeho božskou podstatou**[2].

---

[1] Pravoslávna Cirkev kladie Sv. Písmo a Sv. Tradíciu na rovnakú úroveň a to preto, že Sv. Písmo je vlastne zapísaná ústna sv. tradícia. Základný princíp v Pravoslávnej cirkvi je ten, že Sv. Písmo sa číta a vykladá v Cirkvi. To znamená, že Sv. Písmo sa číta a vykladá predovšetkým na bohoslužbách v chráme. To však neznamená, že Sv. Písmo nemôžeme čítať doma v tzv. domácej Cirkvi. Na pochopenie výkladu Sv. Písma používame biblické komentáre sv. otcov, biblistov a teológov. Výklad biblického textu má byť v súlade s vyznaním viery, dogmami, učením Cirkvi a bohoslužobnými textami. Ak sa človeku niečo v Cirkvi znepáči, zoberie zo sebou Bibliu odchádza preč a vytvára si akési nové „cirkevné“ spoločenstvo v podstate vytvára sektu.

[2] *Výklad Bible v Cirkvi.* Kostelní Vydří 2007, s. 59-62.